

Zanimljivo je da je 19. IX. 57. Korana bila 11°C, a istodobno voda u pećini imala istu temperaturu. 14. VII. 57. temperaturu vode nisam mjerio.

U oba navrata pećinu su mjerili i istraživali članovi PD »Dubovac« Karlovac, Postružnik Danko i Cingerli Ljubomir.

29. XI. 1957. prilikom istraživanja izmjerena je dubina vode u kanalu JZZ preko 11 metara. Tom prilikom primijećen je jedan som potpuno bijele boje duljine kojih 40 cm. On je kao mala ribica morao prodrijeti u unutrašnjost pećine, i tu je ostao.

Arheološka sonda na mjestu X dala je nalaz keramike iz doba turskih ratova, kada je pećina služila i kao sklonište.

Prilikom ovog istraživanja kao gost sudjelovao je ing. Veljko Šegrc iz P. D. »Željezničar« – Zagreb.

Dušan Č. Novak

Jame in brezna v gozdnih revirjih Loškega Snežnika

V letu 1953 je ekipa Geološkega zavoda LRS za Gozdno gospodarstvo v Postojni geološko kartirala gozdna revirja Mašun in Leskova dolina, to je bližnjo okolico Loškega Snežnika na površini 55 km².

Pri tem kartiranju sem si mimogrede ogledal tudi tu nastopajoče kraške pojave. Vendar pa za podrobnejše raziskavanje posebno brezen nisem bil zadostno opremljen in ne imel dovolj časa. Tako v tem sestavku le poročam o nekaterih jamah in brezneh, ki sem jih ob tej priložnosti srečal.

Planotast svet teh dveh gozdnih revirjev in njuno bližnjo okolico jasno deli v dva dela široko podolje, ki se vleče od Mašuna (1017) preko Škorenj in Leskovega grma do Leskove doline (794 m) in naprej proti vzhodu, ter izgleda kot široka, suha dolina.

V severnem in severovzhodnem delu so hrbti v višinah okoli 800–900 m; svet se spušča proti notranjskim kraškim poljem; severozahodni del pa se na skrajnem robu revirja Mašun še dvigne protiv Korenu do višin 1000–1200 in še čez.

Proti jugu se zvišuje svet v več stopnjah proti Loškemu Snežniku – najvišjemu vrhu tukajšnjega okoliša (1796 m). Prva stopnja obsega višine Kalvarije, Čaše, M. Vavkovca (1069 m), Belega vrha (940 m), Škodovnika ter vrhove okrog 1050 m višine jugozahodno od Mašuna.

Druga stopnja zajema vrhove nekako od 1100 m – 1200 m kot so Travni vrhi, Gomila (1188 m), Mlačca (1159 m), Lenčajevo vrh (1235 m), V. Vavkovec (1169 m) i. t. d.

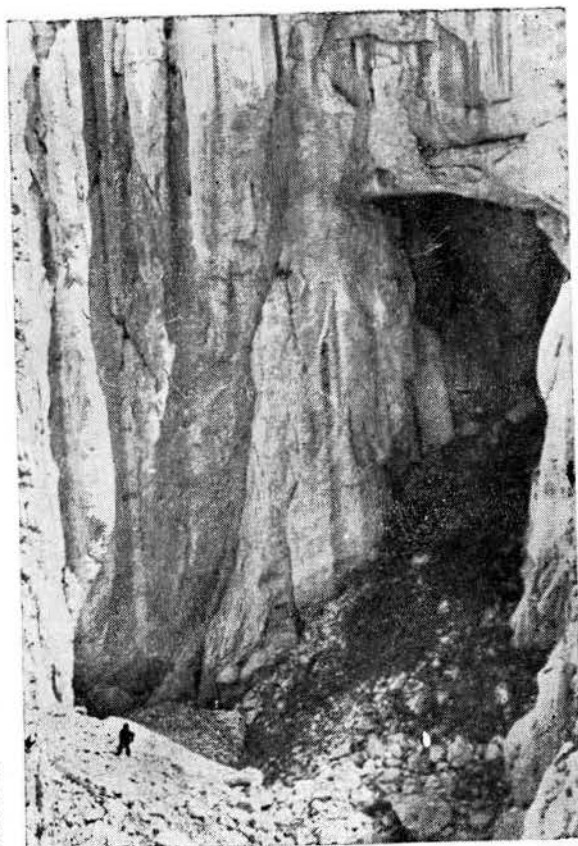
Tretja stopnja pa se preko Tjure (1324 m), Javorja (1322 m), Drč in Mikule dviga proti Grčovcu (1451 m) in Šafitu od 1300–1450 m ter preide v četrti nivo Treh kaličev in Malega Snežnika (1688 m) v višinah 1500 do okrog 1700 m. Vrh Velikega Snežnika (1796) pa je ostanek nivoja, ki je obsegal višine od 1650–1700 m, verjetno še miocenske starosti nastanka.

Globoke doline s strmimi pobočji kažejo, da je pri njih nastanku sodelovala tektonika. Tako so n. pr. Lepi dolec, Lepi dol, Grda draga, Šakovec, Praprotna draga, udori Peklo, Holarina. Manjših udorov je pa še nebroj.

Na stari manuskriptni karti so na tem ozemlju označene le zgornje kredne kamenine. M. Pleničar pa je našel v njih tudi ostanke brahiopodov, ki kažejo najbrž na njihovo jursko starost. Tako imamo poleg krednih tu zelo verjetno tudi jurske apnenice in dolomite. Sedaj ugotovljeni spodnje kredni skladi tvorijo severni del kartiranega ozemlja skupno z nekaj horizonti zgornje krede. Jurski apnenci pa bi nastopali v južnem delu obeh revirjev.

Zakrašenost se pojavlja več ali manj močno na vsem območju. Pojavlja se v apnencih kot tudi v dolomitih, vendar v dolomitih predvsem z vrtačami. Na stopnjo zakrašenosti v apnencih precej vplivata različna stopnja in tip pretrtosti kamenine. Mestoma omilijo kras vložki breč, tanjše pole dolomita peščenkastega izgleda v krednih in jurskih skladih in morenskih material na Mezelišču, verjetno pa tudi manjša debelina apnenih plasti.

Najbolj je ukrašen predel od Zverinjaka proti Bičkim lazom. Tu najdemo globoke žlebiče in škraplje ter izlizane razpoke, vse usmerjene od severa proti jugu. Podoba je, da je tu skraševanje omejeno le na površino, kajti tu sem našel le nekaj manjših brezen.

Na dnu Varnjače
u Rožanskim kukovima
(Velebit — Hrvatska)
Foto: Dr. Z. Poljak

V smeri razpok najdemo drugod nize vrtač in udorov, kraške kotličice in prepade slične kukavam, slednje predvsem v južnem delu ozemlja. Najdemo vse stopnje razvoja od brezna preko prepada in udorne vrtače z naravnim mostom do večje kukave.

Prepad tu imenujem udorino, jasno omejeno z razpokami in prelomi, oglatega florisa. Prepadi so često podolgovate oblike z navpičnimi in gladkimi daljšimi stenami in največkrat prehodnima krajnima pobočjema. Najznačilnejše take oblike srečemo na planoti okrog Grčovca.

Pogostne so tudi starejše udorne doline, že porasle z gozdom, tako, da njihovo strmo obrobje ni več vidno.

Tako jame kot brezna so vezana na močne razpoke in prelomnice. Precej je manjših udorov, ki imajo pod eno od sten večjo ali manjšo odprtino, kjer bi bilo možno najti nadaljevanje v globino. Tako n. pr. v Koritih. Tu nisem omenjal špranj ali globokih razpok, kjer očitno ni nobenega nadaljevanja. Take so n. pr. na cesti pred Leskovo dolino.

Na tu le na kratko opišem nekaj važnejših kraških objektov, jam in brezen s tega sveta:

1. Luknja v škornjeh.

Iz Mašuna po gozdni poti proti Leskovemu grmu. Med km 2 in km 3. Ustje je nastalo z udorom ob razpoki. Poldrug meter dolga in tričetrta metra široka odprtina vodi v 2 m globoko špranjo, odkoder zlezemo v vsega 3 m dolg in meter visok prostor. Stene so ostro izjedene.

2. Pri jamci.

Po cesti iz Mašuna preko Markove doline na Vratca. Pri km 4,7 krenemo levo nad cesto v višino 968 m.

Tu je ob razpoki nastalo dvoje brezen s premerom 3 m. Zahodno je po dveh metrih zamašeno, vzhodno, le pol metra proč od prvega, pa v stopnjah pada proti severu, verjetno do globine kakih 35 m.

3. Brezno za Mlačco.

V oddelku 16, revirja Mašun, pri kamnu št. 174.

Brezno je vsaj v zgornjem delu v dolomitu. Globoko je kakih 10 m. Stene od ustja proti dnu divergirajo. Eventualno nadaljevanje se z vrha ni opazilo.

4. Ledena jama v Peklu.

V dolini Peklo NNW od Snežnika v višini cca 1252 m.

Preko male skalnate pregrade pridemo v nekako dvorišče z dvema odprtinama. Desni oždelek je manjši in nižji, levi pa je 8 m dolg in 2 m visok. V obeh je po dnu led in sneg. Kombinacija razpok ustvarja pogoje za izoblikovanje večjih prostorov, a tudi podorov.

5. Špranja za Kalvarijo.

V vodoravnih plasteh se je ob razpoki pojavila 2 m široka in 3 m dolga odprtina, ki sega do globine 10 m, nakar se zoži.

6. Jama za Kalvarijo.

Udor s premerom 10 m. Južna 5 m visoka stena ima v dnu manjšo odprtino, ki vodi nekam v globino.

7. Prepad na Malem Snežniku.

Zapadno od kote 1688 m v nadmorski višini 1650 m.

V smeri razpoke se razteza 15 m dolgo in 6 m široko brezno, ki je v zahodnem delu globoko 15 m. Brezno je že omenjeno v Duemila Grotte pod številko 303 VG.

8. Brezno na Snežniku.

Brezno leži 50 m vzhodno in kakih 15 m nižje od vrha. Po italijanskih virih je v nadmorski višini 1785 m.

Brezno je v smeri razpoke NW – SE in pada proti severozahodu. Široko je 3 m in dolgo kakih 20 m. Preko 5 m visoke stopnje pade prvi, 10 m globoki del ve drugega, ki v globini 17 m zavije proti WSW. Tu se tega brezna dotika ustje drugega brezna, ki je s prvim verjetno v zvezi. Skupno segata še v večjo globino. V isti smeri je 5 m oddaljeno še kakih 3 m globoko brezno. Vežano je na isto razpoko.

Tudi to brezno je že omenjeno v Duemila Grotte pod številko 1276.

9. Brezno pod Snežnikom.

Pri odcepu steze proti vrhu Snežnika. V nadmorski višini 1380 m. Okroglo ustje s premerom 4 m se odpira v večjem spodmolu. Stene zelo globokega brezna so gladke.

V Duemila Grotte je imenovano kot Elmovo brezno z globino 102 m in z nadmorsko višino 1460 m. Tu ima številko 1019.

10. Prepad pri breznu pod Snežnikom.

Po strmem pobočju se spustimo v 10 m globok prvi del, ki ima na dnu velike skalnate klade. V naslednji oddelek pridemo preko manjše skalnate pregrade. Ta del je za 5 m nižji in se strmo spušča proti luknji v južni steni. Luknja je v zvezi z breznom, katerega ustje je le meter oddaljeno od roba glavnega brezna. Na dnu je sneg. Dolžina prepada je 25 m.

11. Prepad v Peklu.

Po cesti v Pekel, na prvem ovinku po stezi proti jugu. Prepad je sestavni del več udorov ob eni prelomnici. Dolžina prepada je 30 m, širina 10 m, globina 25 m. Na starih gozdarskih kartah je označen kot Felswand.

*Vječni snijeg na dnu Varnjače u
Rožanskim kukovima
(Velebit – Hrvatska)
Foto: Dr. Z. Poljak*

12. Jama v Štrfu.

Po cesti iz Mašuna v Pekel. Jama je nad cesto, okrog kilometer daleč od Pilancovih dil proti Peklu.

Velik obokan vhod 3 m nad cesto nas privede v manjšo vežo, ki ima na nasprotni steni slabo čitljiv nemški napis. Jama je označena na starih gozdarskih kartah. Na levi je manjši prostor z ilovico po tleh. Prostor ima dimenzije $5 \times 3 \times 2$ m. Proti jugu pa se težko splazimo ob razpoki, ki se kmalu zoži. Razpoka je napolnjena z gruščem.

13. Brezno v oddelku 31.

Po cesti od Sladke vode proti Kozariščam do revirskega znamenja 401. Odtod po stezi proti severozahodu 500 m.

Na robu vrtače se odpira ustje brezna s premerom 4×4 . Stene brezna so gladke. Globina je ocenjena na 10 m, vendar je možno nadaljevanje ob razpoki. Stene proti dnu divergirajo.

14. Brezno na zgornji lenčajski cesti.

Vzhodno od Lenčajevega vrha. Nadmorska višina brezna je 1230 m. Ustje brezna deli naravni most v dva dela. Razteza se ob razpoki kakih 15 m. Stene so gladko izlizane in v globino divergirajo. Globina je ocenjena na vsaj 40 m, nadalje pa v stopnjah do kakih 80 m.

15. Jama pri Kujaviču.

Nekaj sto metrov severno od izvira Kujavič, vzhodno od Sneznika je v nadmorski višini 1150 m jama, ki se dopira pod steno udorne vrtače. Odprtina vodi v manjšo votlino.

16. Jama nad Kujavičem.

Po cesti Podežnice — Mezelišče je pri km 7 na desni strani v višini 1152 m v 6 m globoki udorini večja odprtina, ki vodi še dalje v globino.

17. Jama ob drsi.

Pri šestom kilometarskem kamnu na cesti Padežnica — Mezelišče. Jama je nastala po delovanju curljajoče vode in vsled udara ob izredno gladki drsi. V dolžini 8 m pada proti NW. Zagozdeno skalovje v zadnjem delu tvori dve etaži.

18. Jama v Tjuri.

Na planotastem grebenu jugozahodno od Tjure v višini 1320 m. Severozahodna stena manjše udorne vrtače je visoka 5 m. Pod njo je nizka in ozka odprtina, ki vodi v prvi prostor. Ta je nastal v razpoki vzporedni prvi, ki je oblikovala zunanjo steno. Prostor je 4 m visok, 2 m širok in 6 m dolg.

Na levi se preko velikega bloka spustimo v naslednji oddelek, ki je vzporeden prejšnjemu. Na levi je zaradi ozkih razpok prodiranje nemogoče. Zadnji del je nastal zopet v enaki razpoki in je največji. Dolg je do 10 m, širok na kraju poldrug meter in je 6 m visok.

19. I. brezno v Praprotni dragi.

Pri kilometerskem kamnu 5 na mezeliški cesti zavijemo po poti 500 m proti Praprotni dragi.

Jama je nastala z udorom ob razpoki. Odprtina vodi v 2 m globoko brezno kjer se strmo dno zavija proti vzhodu v nadalnje brezno, ki še ni raziskano.

20. Brezno v Koritih.

Pol kilometra po mezeliški cesti iz Leskove doline sem, nato po poti do bivšega mejnega kamna 59/VIII.

Ustje brezna je nastalo ob močni razpoki. Stene so zelo izjedene in ostre. V globino vidimo kakih 10 m, nato pa kup dračja zapira nadaljevanje.

21. Brezno pri prvem kilometru na mezeliški cesti.

Nadmorska višina vhoda je 792 m. Glubina 5 m, premer $1 \times 0,7$ m.

22. II. brezno v Praprotni dragi.

Ustje brezna ima premer 2×1 m. Globina brezna je 7 m. Pri ustju je pol metra debela plast dolomita, pod tem pa temen siv apnenec.

Registriral sam torej 8 in preiskal 14 objektov. Po H. Trimmelovi klasifikaciji jam so to večinom brezna in male jame, ki so nastale ob razpokah.

Razen dveh objektov vsi nastopajo v apnencu. Od teh dveh ima eden začetni, zgornji del v dolomitu, verjetno pa razmere tudi pri drugem niso drugačne.

Italijanski viri omenjajo poleg jam in brezen, ki sem jih zabeležil tu, še Ledenico, v Mašunu — 11 m globoko brezno, v nadmorski višini 1070 m, 9 m globoko brezno v Vavkovcu v nadmorski višini 825 m in 67 globoko brezno v Lepi dolini južno od Leskove doline, našel pa jih nisem, a tudi gozdarji mi zanje niso povedali.

Poudariti pa moram, da slika, ki sem jo tu podal še nikakor ni popolna, da vedo gozdarji, lovski čuvaji in lovci povedati vsaj še za 10–15 brezen in jam v teh dveh revirjih. Primanjkovalo pa mi je časa, da bi jih obiskal.

Literatura:

1. Bertarelli — Boegan, 1926, Duemila Grotte, Milano
2. Jelenc D., 1954, Poročilo o Geološkem zavodu za leto 1953, Geologija 2, str. 7.
3. Pleničar M. — Novak D., 1954, Geološke razmere v gozdnih revirjih Leskova dolina in Mašun, (rukopis)
4. Pleničar M., 1956, Geološki izlet na Snežnik, Proteus XIX/1
5. Trimmel H., 1955, Verkarsterungsfähige Gesteine und Höhlen in Niederösterreich, Unsere Heimat, XXVI, Nr. 7–9, Wien.

SUMMARY CAVES AND ABYSSES ON LOŠKI SNEŽNIK

Wood — districts of Mašun and Leskova dolina (Hazel Valley) in the immediate surroundings of the top of the Loški Snežnik in Notranjsko, are contruction of jurasic and cretaceous limestones, dolomites and breccias. All in all rocks are set in more or less karst phenomens from jagged ridges (škraplje) and grooves (žlebiči), on the north part, to eddies (vrtače), karst kettles (kotličiči), kukavas, caves and abysses on the south part of the area. They are all in the therritory of heavy tectonical destruction. Serries of the eddies and kettles set in along fractures and cracks. The 14 caves and abysses were explored. Some caves are referred in Italian litterature too, for more objects in litterature not noting yet, knows foresters, hunters and game keepers.

1. Luknja v Škornjah (Gap in Boots). Depth 3 m.
2. Pr' jamci. 968 a. s. l. Unexplored, depth about 35 m.
3. Brezno za Mlačco (Abyss behind Mlačca). Outlet of abyss in dolomite. Depth about 10 meters.
4. Ledena jama v Peklu (Ice cave in Pekl). 1252 m. a. s. l. Length 8 m.
5. Špranja za Kalvarijo (Crack behind Kalvarija) Depth about 10 m.
6. Jama za Kalvarijo (Cave behind Kalvarija) Little unexplored hole.
7. Prepad na Malem Snežniku (Precipice on Little Snežnik). 1650 m. a. s. l. Depth 15 m.
8. Brezno na Snežniku (Abyss on Snežnik), 1785 m a. s. l. Abyss is composed and deep cca 20 m.

9. Brezno pod Snežnikom. (Abyss under Snežnik), 1330 m a. s. l. Unexplored. By Italian authorities it is 102 m deep.
10. Prepad pri Breznu pod Snežnikom (Precipice at Abyss under the Snežnik (No. 9). Composed abyss is deep cca 20 m.
11. Prepad v Peklu (Precipice in Pekel). Depth 25 m.
12. Jama v Štrfu (Cave in Štrf). The cave has two rooms. Length 15 meters.
13. Brezno vo odelku 31. Unexplored. Depth cca 10 m.
14. Brezno na zgornji lenčajski cesti (Abyss on the supper lenčajska way). Unexplored. Depth at least 80 m. 1230 m a. s. l.
15. Jama pri Kujaviču (The cave at Kujavič), 1150 m a. s. l., length 4 meters.
16. Jama nad Kujavičem (The cave above Kujavič), 1152 m a. s. l. In 6 meters deep depression still unexplored hole.
17. Jama ob drsi (The cave at the fault — slide). The cave arised along tectonical slip; length 8 meters.
18. Jama v Tjuri (Cave in Tjura). 1320 m a. s. l. Three rooms rised in parallel fissures, length 40 m, depth 16 m.
19. Prva jama v Praprotni dragi (The I. st. cave in Praprotna draga). Still unexplored.
20. Brezno v Koritih (Abyss in Korita) Cca 10 m deep.
21. Drugo brezno v Praprotni dragi (The II. nd abyss in Praprotna draga) Depth 7 m. At uotlet of abyss there is 1/2 m thick strata of dolomite.

*Grlja, ponor rijeke Vruje
(Prokletije)*